

Ομιλία Δ. Βερβεσού – Λευκωσία – 5-11-2022

Η οριοθέτηση θαλασσίων ζωνών στην Ανατολική Μεσόγειο

Αισθάνομαι βαθύτατη συγκίνηση που σήμερα, σύσσωμο το δικηγορικό σώμα Ελλάδος και Κύπρου, όπως εκπροσωπείται στην Ελλάδα από την Ολομέλεια των Προέδρων των Δικηγορικών Συλλόγων της χώρας και στην Κύπρο από τον Παγκύπριο Δικηγορικό Σύλλογο, δίνει το παρόν, στη Λευκωσία, σε μια εκδήλωση με διεθνή εμβέλεια και ευρύτερη σημασία για την προάσπιση των εθνικών μας δικαιών.

Θέλω να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τον Παγκύπριο Δικηγορικό Σύλλογο, τον Πρόεδρο Χρίστο Κληρίδη, και όλες και όλους τους συναδέλφους Κύπριους συναδέλφους, για την άρτια συνδιοργάνωση, τη θερμή υποδοχή, τη ζεστή φιλοξενία και τα διαχρονικά αισθήματα αγάπης και συναλληλίας με τα οποία μας περιβάλλουν. Από καρδιάς, ευχαριστώ και τους συνοδοιπόρους μου, Προέδρους της Ολομέλειας, που εκπροσωπούν όλους τους δικηγορικούς συλλόγους της χώρας και, δι' αυτών, όλες και όλες τους Ελλαδίτες Δικηγόρους. Η παρουσία όλων δείχνει ότι το δικηγορικό σώμα Ελλάδος και Κύπρου έχει **άρρηκτους δεσμούς και υψηλή αίσθηση εθνικού καθήκοντος.**

Ευχαριστώ ακόμη τους τέως και πρώην Πρωθυπουργούς της Ελλάδος Γιώργο Παπανδρέου, Αντώνη Σαμαρά και Αλέξη Τσίπρα, που απηύθυναν χαιρετισμό στην εκδήλωση, τους τρεις υποψήφιους Προέδρους της Κυπριακής Δημοκρατίας που μας τιμούν με την παρουσία τους, καθώς και όσους ανταποκρίθηκαν στην πρόσκλησή μας, και με την παρουσία τους υπογραμμίζουν τη σημασία της συνεργασίας Ελλάδος και Κύπρου για το σχηματισμό αρραγούς εθνικού μετώπου.

Πάνω απ' όλα, κοινές είναι οι ευχαριστίες όλων μας στους εκλεκτούς ομιλητές που ασμένως δέχθηκαν την πρόσκλησή μας, και θα φωτίσουν τις πλέον επίκαιρες πτυχές των ζητημάτων διεθνούς δικαίου που άπτονται των θαλασσίων ζωνών στην Ανατολική Μεσόγειο: υφαλοκρηπίδας, αιγιαλίτιδας ζώνης και ΑΟΖ. Οι λαμπροί εισηγητές, έμπειροι πολιτικοί,-υψηλού κύρους νομικοί και επιφανείς διεθνολόγοι, που μας τιμούν σήμερα με την παρουσία τους, θα τοποθετηθούν στα πλέον φλέγοντα ζητήματα: τους «χάρτες της ανατολικής Μεσογείου», την οριοθέτηση της ΑΟΖ στην Ανατολική Μεσόγειο, τις προκλήσεις της Τουρκίας στην υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου και στην ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας, το γεωπολιτικό πλαίσιο και τους συσχετισμούς ισχύος που διαμορφώνονται, τις πρόσφατες συμφωνίες της Ελλάδος με την Ιταλία και την Αίγυπτο, καθώς και τις συμφωνίες οριοθέτησης θαλασσίων ζωνών μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και γειτονικών κρατών, τις αρχές οριοθέτησης και

το δικαίωμα των νήσων σε θαλάσσιες ζώνες, τη δυναμική των ελληνοτουρκικών σχέσεων και τις προκλήσεις για τις διεθνείς ενεργειακές επενδύσεις στις θαλάσσιες ζώνες της Κύπρου.

Η σημερινή εκδήλωση είναι κομβικός σταθμός στη συνεπή δημόσια δράση μας για τα εθνικά θέματα.

Η Ολομέλεια, υπό το βάρος της εντεινόμενης τουρκικής προκλητικότητας και της απαράδεκτης αμφισβήτησης και υπονόμησης του διεθνούς δικαίου, έχει, κατ' επανάληψη, παρέμβει και αναδείξει, στο πλαίσιο του θεσμικού της ρόλου, σειρά θεμάτων εθνικού ενδιαφέροντος και προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Να υπενθυμίσω την εμβληματική εκδήλωση στο Καστελλόριζο για τις θαλάσσιες ζώνες και το δίκαιο της θάλασσας στο Αιγαίο, τη δυναμική παρέμβαση και διεθνή κινητοποίηση για την απελευθέρωση των δύο Ελλήνων Αξιωματικών, που κρατούνταν στις τουρκικές φυλακές, κατά παράβαση του διεθνούς δικαίου, χωρίς απαγγελία κατηγοριών και χωρίς δίκη, τον επιτυχή δικαστικό αγώνα ενώπιον του ΣτΕ υπέρ των 8 Τούρκων Αξιωματικών για την χορήγηση ασύλου, τη δωρεά υλικού στην 3η Μηχανοκίνητη Ταξιαρχία στην Καβύλη του Έβρου, ως ελάχιστη ένδειξη αναγνώρισης του έργου που επιτελούν καθημερινώς και στην αντιμετώπιση των προσφυγικών ροών, την εκδήλωση για τα 200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση στο Άστρος, την έμπρακτη στήριξη του

αιτήματος για την απελευθέρωση των συναδέλφων αγωνιστών υπέρ της ελευθερίας στη γείτονα, της Εμπρου Τιμτίκ και του Αιτάκ Ουνσάλ, με ατυχή κατάληξη στην πρώτη και δυστυχή στη δεύτερη και την διεθνή κινητοποίηση ενάντια στη μετατροπή της Αγίας Σοφίας σε τζαμί, κατά παράβαση του διεθνούς δικαίου.

Ευρισκόμενοι στην τελευταία διαιρεμένη πρωτεύουσα της Ευρώπης, δεν είναι δυνατόν να μην αναφερθώ, πριν από οτιδήποτε άλλο, στη χαίνουσα πληγή του ελληνισμού, το Κυπριακό. Ένα ζήτημα με το οποίο οι Ελλαδίτες έχουμε, υπαρξιακή, βιωματική σχέση. Πρώτα πρώτα γιατί μας ενώνουν οι κοινές ρίζες: το ὄμαιμόν, το ὀμόγλωσσον, και το ὀμότροπον με τα λόγια του Ησίοδου. Έπειτα γιατί μας ενώνουν οι κοινοί αγώνες στη μακρά ιστορική πορεία για το «αυτεξούσιον» ενός έθνους, που βασανίστηκε σκληρά. Τέλος, γιατί μας ενώνει η συνειδητή ταύτιση με τον σύγχρονο αγώνα του κυπριακού ελληνισμού.

Δυστυχώς, μια σειρά εγκληματικών λαθών από την ελληνική πλευρά, με αποκορύφωμα τις υπονομευτικές ενέργειες της Χούντας, με τις ευλογίες του ξένου παράγοντα, λειτούργησαν ως κερκόπορτα του τουρκικού επεκτατισμού και οδήγησαν στην εξόφθαλμη και διαρκή παραβίαση του διεθνούς δικαίου, με την *de facto* διχοτόμηση του νησιού. Οι **νομικές διαστάσεις** του

ζητήματος είναι εν πολλοίς γνωστές. Σταχυολογώ εν συντομία τις πλέον σημαντικές εξ επόψεως συνεπειών:

Πρώτον, η **συνεχιζόμενη παραβίαση της διεθνούς νομιμότητας**, με την παράνομη κατοχή του βόρειου τμήματος του νησιού, την οποία το Συμβούλιο Ασφαλείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών έχει καταδικάσει ευθέως και πολλαπλώς.

Δεύτερον, το ζήτημα των **1500 και πλέον αγνοουμένων**, για το οποίο το ΕΔΔΑ κατέγνωσε ήδη την πολλαπλή και διαρκή παραβίαση από την πλευρά της Τουρκίας (με τις αποφάσεις **4η Διακρατική υπόθεση Κύπρος εναντίον Τουρκίας** και **Βαρνάβα κ.λπ. εναντίον Τουρκίας**, που έκριναν ένοχη την Τουρκία για παραβίαση των δικαιωμάτων των Ελληνοκυπρίων αγνοουμένων και των συγγενών τους).

Τρίτον, ο **σφετερισμός των Ελληνοκυπριακών περιουσιών**, ζήτημα που έταμε ως γνωστόν το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, στην ιστορική Απόφαση *Λοϊζίδου κατά Τουρκίας*, στην απόφαση *Μύρα Ξενίδη – Αρέστη κ. Τουρκίας*, και στη συνέχεια με πλήθος άλλων αποφάσεων, υπέρ των περιουσιακών δικαιωμάτων των Ελληνοκυπρίων προσφύγων.

Τέταρτον, η **είσοδος της Κυπριακής Δημοκρατίας, ως ενιαίου κράτους** συμφώνως προς την διεθνή νομιμότητα, **στην**

Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία αποτέλεσε δικαίωση των θέσεών μας και αναβάθμισε τον διεθνή της ρόλο, με αποτέλεσμα το κυπριακό πρόβλημα να γίνει ευρωπαϊκό, και η αντιμετώπισή του σύμφωνα με τις αρχές του διεθνούς δικαίου να είναι πλέον και ευρωπαϊκή υπόθεση.

Πέμπτον, η **εκμετάλλευση της Κυπριακής ΑΟΖ**, που μας φέρνει στον πυρήνα της προβληματικής της σημερινής εκδήλωσης για την οριοθέτηση και εκμετάλλευση των θαλασσιών ζωνών στην Ανατολική Μεσόγειο. Είναι σαφές ότι η οριοθέτηση των θαλασσιών συνόρων της Κύπρου με την Αίγυπτο, με το Λίβανο και το Ισραήλ (σύμφωνα με τη διεθνώς αποδεκτή αρχή της μέσης γραμμής, τ.ε. της ίσης αποστάσεως από τις ακτές των χωρών), ενισχύουν τη θέση της Κύπρου και αποδυναμώνουν τις ανεπείριστες τουρκικές διεκδικήσεις στην κυπριακή ΑΟΖ.

Το ίδιο θετικό αποτύπωμα έχουν οι συμφωνίες της Ελλάδος με την Ιταλία και την Αίγυπτο, απαιτείται όμως η οριοθέτηση της ΑΟΖ να γίνει σε όλο το εύρος και χωρίς δεύτερες σκέψεις και υποχωρητικούς προβληματισμούς

Έχουμε ανάγκη, η Ελλάδα και η Κύπρος, από ενέργειες που κινούνται στη λογική **διεκδικητικού πατριωτισμού**. Ενέργειες δηλ. που έχουν στέρεο έρεισμα στο διεθνές δίκαιο και ενέχουν

άσκηση δικαιωμάτων που αυτό παρέχει. Πρόκειται για λογική που βρίσκεται στον αντίποδα της τουρκικής «**διπλωματίας του πειθαναγκασμού**» (coercion diplomacy), η οποία απαξιώνει το διεθνές δίκαιο (και τους δικαιοδοτικούς μηχανισμούς επίλυσης των διαφορών), εστιάζοντας μονομερώς στις ευθυγράμμιση συγκυριακών συμφερόντων και στη δύναμη της επιβολής.

Δεν θέλω να επεκταθώ άλλο στα ζητήματα των θαλασσιών ζωνών που θα με επιστημονική εμβρίθεια αναλύσουν οι εισηγητές, που ακολουθούν. Θέλω όμως, με αφορμή τη διεθνή διεγκυστίδα στην οποία βρίσκονται η Ελλάδα και η Κύπρος, μέσα στα γεωπολιτική συγκείμενα της Ανατολικής Μεσογείου, **να αναστοχαστούμε το παρελθόν για να αντλήσουμε πολύτιμα συμπεράσματα για το κοινό μας μέλλον.**

Στρέφοντας το βλέμμα στη μακρά ιστορία του τόπου, έχουμε νομίζω χρέος να κάνουμε μια νηφάλια, αλλά ίσως **οδυνηρή εθνικά, αποτίμηση**: Εκτός της δεκαετίας της εθνικής ολοκλήρωσης 1911-1920, που είχε ως αποκορύφωμα την Ελλάδα των 2 ηπείρων και των 5 θαλασσών, με τη Συνθήκη των Σεβρών, υποστήκαμε μια σειρά από **εθνικές ήττες**: μικρασιατική καταστροφή το 1922, τουρκική εισβολή το 1974, κρίση των Ιμίων το 1996, αλλά και πιο πρόσφατα τη δεκαετία των Μνημονίων, που αποτέλεσε ξεκάθαρη καθυπόταξη στους

διεθνείς δανειστές, με έμμεση περιστολή της εθνικής μας κυριαρχίας.

Σε όλες τις στιγμές εθνικής καταβαράθρωσης και ταπείνωσης, κοινή συνισταμένη ήταν ο **εσωτερικός διχασμός**, η **στάση της τότε ηγεσίας**, που έντυνε με έναν «υπερπατριωτικό» λόγο τις καταστροφικές της επιλογές, η **έλλειψη πρωτοβουλιών** και η **εκμετάλλευση της συγκυρίας από τον ξένο παράγοντα**. Τα λέω αυτά όχι με πνεύμα ηττοπάθειας, αλλά διότι η **εθνική αυτοσυνειδησία** είναι προϋπόθεση για την **εθνική ανάταξη**. Όσο πιο **ειλικρινείς** είμαστε με το παρελθόν μας, τόσο πιο **δυνατοί** γινόμαστε στο παρόν.

Για τον ίδιο λόγο έχουμε χρέος να σταθούμε στις **φωτεινές μας στιγμές** και να εμπνευστούμε από αυτές: τον αγώνα της ανεξαρτησίας, τους βαλκανικούς πολέμους και τη συμμετοχή στον Α' Παγκόσμιο, τη νίκη κατά του φασισμού και την εποποιία της εθνικής αντίστασης.

Τι διδασκόμαστε από αυτές: ότι το έθνος μας μπορεί να είναι μικρό, αλλά **δεν είναι αδύναμο**. Η δύναμή του βρίσκεται πρωτίστως στην **εθνική ψυχή**. Στην αυταπάρνηση με την οποία, όταν ήμασταν ενωμένοι, αντιμετωπίζαμε τον ισχυρότερο αντίπαλο. Αν έπρεπε να συνοψίσουμε τις κορυφαίες στιγμές της ιστορίας του έθνους, θα στεκόμουν σε δύο μόνο φράσεις: Το

«*μολών λαβέ*», του Λεωνίδα στις Θερμοπύλες, και την απάντηση του Κωνσταντίνου Παλαιολόγου, του τελευταίου Αυτοκράτορα της Πόλης, προς τον Μωάμεθ Β' τον Πορθητή: «*Κοινή γαρ γνώμη πάντες αυτοπροαιρέτως αποθανούμεν και ου φεισόμεθα της ζωής ημών*», Μια απάντηση που σφράγισε την πορεία του νέου Ελληνισμού.

Το ερώτημα είναι τι μπορούμε να διδαχθούμε από αυτή τη μακρά ιστορική διαδρομή σήμερα, Ελλαδίτες και Κύπριοι; Σήμερα που έχουμε απέναντί μας μια Τουρκία που προωθεί το δόγμα της «*Γαλάζιας Πατρίδας*», που επιδιώκει να επιβάλλει την ορολογία των «*γκρίζων ζωνών*», που διατηρεί ένα παράνομο *casus belli*, κατά παράβαση των «γενικώς παραδεδεγμένων κανόνων του Διεθνούς Δικαίου», που δεσμεύουν και την ίδια ανεξαρτήτως της υπογραφής της **Σύμβασης του Δικαίου της Θάλασσας** του 1982, που αποκηρύσσει το δικαίωμα **νόμιμης άμυνας** απέναντι στην συστηματική τουρκική απειλή χρήσης βίας, που αμφισβητεί τα κυριαρχικά και άλλα δικαιώματά μας ως προς την υφαλοκρηπίδα και τις θαλάσσιες ζώνες, που προκλητικά συνάπτει το νομικά έωλο «τουρκολιβυκό μνημόνιο», που συνεχίζει να διατηρεί με σαφώς επιθετική διάταξη **την 4η τουρκική Στρατιά, τη γνωστή Στρατιά του Αιγαίου** (Ege Ordusu) στα Μικρασιατικά παράλια, που παραβιάζει συστηματικά τον εναέριο χώρο μας;

Το διαχρονικό ιστορικό δίδαγμα που πρέπει να αντλήσουμε από την κοινή εθνική μας πορεία είναι ότι **όταν ένα κράτος υποχωρεί, κατά σύστημα, τότε θα νικάται κατά κράτος. Η επίκληση του διεθνούς δικαίου, που είναι -και ορθά- πάγια επιλογή μας, όπως και όλων των δικαιοκρατούμενων κρατών που πιστεύουν στην βασισμένη στο δίκαιο διεθνή τάξη δεν αρκεί, εάν δεν μπορούμε να το υπερασπίσουμε, και να το επιβάλλουμε και μόνοι μας όποτε και αν χρειασθεί.**

Η αδυναμία κυριαρχικής προάσπισης των εθνικών δικαίων αλλά και του διεθνούς δικαίου, δημιουργεί έναν **οιονεί εθνικό μιθριδατισμό**. Κανένας ενδοτισμός, όμως, δεν μπορεί να δικαιολογηθεί. Έχουμε χρέος, με ομοψυχία και καθαρές κουβέντες, να αξιοποιήσουμε τα διπλωματικά μας στηρίγματα, να θωρακίσουμε την άμυνά μας, να πολλαπλασιάσουμε την «ήπια ισχύ» και τη διεθνή μας επιρροή και κυρίως με σθένος να ασκήσουμε τα δικαιώματα που μας παρέχει το διεθνές δίκαιο. Όταν από την απέναντι πλευρά γίνεται υπέρβαση των άκρων ορίων της νομιμότητας και της εθνικής ανοχής και αντοχής, πρέπει να επιδείξουμε και να αποδείξουμε -με όλα τα μέσα που έχουμε στη διάθεσή μας- την ισχύ του δικαίου. Αυτή πρέπει να είναι η ηχηρή απάντηση στην τουρκική προκλητικότητα. **Σε αυτούς που λένε να έρθουν νύχτα τους απαντάμε ότι θα είμαστε ξύπνιοι και θα τους περιμένουμε για να γίνουμε εφιάλτης στα αναθεωρητικά τους όνειρα.**

Η επιλογή αυτή βεβαίως **απαιτεί θυσίες και υπέρβαση των κομματικών, πολιτικών και ιδεολογικών αγκυλώσεων**. Πρέπει να σταθούμε όλοι μαζί, με **αρραγές εθνικό μέτωπο και πραγματικά κοινή εξωτερική πολιτική**. Να εμπνεύσουμε και να εμπνευστούμε από εκείνες τις ιστορικές μας στιγμές, όπου διαπλάσαμε το διεθνές δίκαιο, αντιπαλεύοντας τις πιο δυσμενείς εσωτερικές και διεθνείς συνθήκες, όταν τίποτε δεν προοιωνίζε την επιτυχή κατάληξη. (Εθνική εξέγερση '21, Ελληνοϊταλικός πόλεμος, Βαλκανικοί πόλεμοι, Εθνική Αντίσταση κοκ).

Με τη σημερινή κοινή εκδήλωση – **διεθνή παρέμβαση** το δικηγορικό σώμα Ελλάδος και Κύπρου εκπέμπει το μήνυμα: **της ανυποχώρητης διεκδίκησης των εθνικών δικαίων, με γνώμονα πάντα τη διεθνή νομιμότητα**. Αποτελεί ελάχιστο χρέος απέναντι στην ιστορία και τους αγώνες του λαού μας. Απέναντι στις *«τόσες ψυχές, δοσμένες στις μυλόπετρες, σαν το σιτάρι ... στην Κύπρο τη θαλασσοφίλητη»*, όπως έγραψε ο Γιώργος Σεφέρης, ο ποιητής που αγάπησε όσο λίγοι το μαρτυρικό αυτό νησί.

Αλλά θα ήθελα να κλείσω με τον στίχο του Κωστή Παλαμά, ως κατακλείδα της σημερινής μου παρέμβασης: **«Χρωστάμε σ' όσους ήρθαν πέρασαν, θα 'ρθουν, θα περάσουν. Κριτές θα μας δικάσουν οι αγέννητοι, οι νεκροί!»**.